

Vragen en antwoorden informatieavonden metaalheupen 23, 24 en 29 november 2010

Onderzoek van klachten en zwellingen

Wat zijn vage klachten?

De klachten zijn niet specifiek, de een zegt 'het voelt niet goed aan', een ander heeft last van klikken of een warm gevoel. Om meer inzicht in de klachten te krijgen maken we een CT-scan. Overigens kunnen ook andere type heupen klachten geven.

Wat moet ik mij voorstellen bij de zwelling die kan ontstaan?

Metaaldeeltjes zorgen voor irritatie van het slijmvlies. Het is een uitgestelde overgevoeligheidsreactie. De zwelling komt voor in het gebied rondom de heup, de lies, aan de zijkant van de heup en ook wel achter in de bil.

Krijgt iedereen klachten?

Uit de onderzoeksgroep is een groot deel van de mensen klachtenvrij. De meeste mensen zullen ook nooit als gevolg van deze klachten geopereerd hoeven te worden. Het is niet te zeggen hoeveel patiënten klachten krijgen en ook niet hoe snel na het plaatsen van de prothese de klachten ontstaan. De klachten zijn het gevolg van een uitgestelde overgevoeligheidsreactie, het is niet duidelijk waarom de een wel last krijgt en de ander niet. Iedereen wordt nu onderzocht.

Kunnen klachten of zwellingen ook zonder operatie verholpen worden?

Als er klachten én zwellingen zijn, is een gesprek over een eventuele operatie noodzakelijk. We weten nog niet wat voor gevolgen de zwellingen in de toekomst hebben.

Kan een zwelling spontaan verdwijnen?

Wij weten op dit moment te weinig om te kunnen zeggen of dat zo kan zijn. Mogelijk dat het bij kleine zwellingen voorkomt.

Is het te verwachten dat de slijtage in de loop der jaren afneemt?

Daarover is nog weinig bekend, al vindt inderdaad de meeste slijtage in het eerste jaar plaats.

Als na vijf jaar nog geen klachten zijn opgetreden. Kan dat dan alsnog?

Dat is niet bekend, maar de kans is klein.

Wanneer na CT-scan en bloedonderzoek alles goed is, moet ik dan nog vijf jaar onder controle blijven?

Ja, dit is momenteel wel het advies want we weten nog lang niet alles. De Nederlandse Orthopeden Vereniging heeft dit geadviseerd op basis van de kennis van nu. De vijf jaar gaan in, vanaf de afspraak die we nu voor u in hebben gepland.

Wat gebeurt er als de heup klikt?

Klikken betekent dat er metaal op metaal contact is. Soms voelt het alsof de heup vastzit. Ook spieren en pezen rondom de heup kunnen het gevoel van klikken geven. Belangrijk is te weten hoe de heup in de kom staat. In het onderzoek gaan we dat bekijken.

Eén jaar na operatie heb ik nog altijd pijn. Er wordt geen oorzaak voor gevonden op röntgenfoto of bij lichamelijk onderzoek.

Het kan zijn dat er toch een zwelling aanwezig is, die niet te zien is op de röntgenfoto. Hiervoor wordt een CT-scan gemaakt. Alle patiënten met een metalen heup krijgen deze scan. Soms kan aanvullend onderzoek nodig zijn, zoals het maken van een echo.

In het begin kon ik goed fietsen maar dit werd steeds minder.

Als u door pijnklachten minder goed kunt fietsen, kan dit een aanwijzing zijn voor problemen met de metaalheup.

Na mijn heupoperatie kreeg ik veel ontstekingen elders in het lichaam, komt dit door de metaalheup?

Zolang u geen klachten rondom de heupprothese heeft is de kans klein.

Mijn vrouw heeft na het plaatsen van de heupprothese een looppatroon van een pinguïn.
Dit kan een probleem zijn van de spieren rondom de heup na de operatie of van de positie van de prothese. Het is niet een specifiek probleem van de metaalheup.

Ik heb vocht in de knie en stekende pijn. Kan dit vocht zijn dat vanuit de heup in de knie zakt?
Nee, wel kan de knie overbelast raken bij heupproblematiek.

Operatie

Hoe vaak kan een heupprothese worden vervangen?

In principe kan een heupprothese meerdere keren vervangen worden, maar de risico's worden bij elke operatie groter. Na 10-15 jaar is ongeveer 10% van de heupprothesen vanwege verschillende redenen vervangen. Veel heupprothesen kunnen overigens ook langer dan 15 jaar meegaan.

Welk materiaal gebruikt de orthooped bij een heroperatie in plaats van een metalen kop en kom?

Ter vervanging plaatsen wij een kom van polyethyleen (kunststof) en een kop van keramiek of metaal.

Hoe komt het dat de zwelling is verdwenen, nadat de kop en de kom verwijderd zijn? Dan zijn er toch nog steeds metaaldeeltjes?

Door het vervangen van de kop en kom is de prikkel door metaalslijpsel stopgezet. De aanwezige zwelling in het operatiegebied haalt de orthooped weg tijdens de operatie. De rest verdwijnt vanzelf. Er zullen altijd metaaldeeltjes achterblijven, maar de verwachting is dat u daar geen last meer van zult krijgen.

Is het altijd noodzakelijk kop en kom te vervangen?

Ja, de slijtage vindt zowel in de kom als aan de kop plaats.

Kun je altijd een prothese vervangen ondanks de zwelling?

Ja, wij hebben nog niet meegemaakt dat de orthooped door de aanwezigheid van een zwelling niet kon opereren. Dit is technisch geen probleem.

Is vervangen van een gecementeerde of een ongecementeerde heup even moeilijk?

Ja, dat is vergelijkbaar.

Er worden grotere koppen gebruikt, wordt de kom ook vergroot?

Nee, de passing in het heupbot passen we aan door middel van frezen. Er zijn verschillende maten komen. Welke maat we bij een patiënt plaatsen, hangt af van de grootte van de patiënt.

Ik heb klachten en zwelling. De steel is scheef geplaatst. Moet de steel verwijderd worden? (N.a.v. verhaal in de krant).

De kans op het ontwikkelen van een zwelling lijkt te maken te hebben met het gebruikte materiaal en de positie van de kom van prothese. Vrouwen hebben wat hogere kans loopproblemen te ervaren, doordat ze een andere spiermassa hebben dan mannen. Tot nu is er nog geen relatie vastgesteld tussen positie van de steel in het dijbeen en de overgevoeligheidsklachten.

Hoe lang duurt het herstel als een heupprothese vervangen moet worden?

Het herstel duurt meestal langer dan bij een eerdere operatie. De operatie is ingrijpender: ook al blijft de steel zitten, de kom kan erg vastzitten, waardoor de operatie langer duurt. Ook moet soms wat bot worden vervangen. Het verblijf in ziekenhuis hoeft niet veel langer te duren dan bij eerste operatie. Meestal moet u ook een periode op krukken lopen.

Als een heroperatie plaats moet vinden, kan ik dan van tevoren iets doen zodat ik sneller herstel?

Tijdens een (her)operatie hebben de spieren het zwaar te verduren. U kunt de conditie van uw spieren zo goed mogelijk optimaliseren maar dit helpt slechts gedeeltelijk.

Bestaat er meer kans op infectie bij een heroperatie?

Infectie kan bij elke operatie voorkomen. Bij een tweede operatie is de kans wel groter.

Algemeen medisch

Wie heeft de metalen heupprothese gekregen en wie niet, waarop is daarbij geselecteerd?

De jongere, actieve patiënt heeft de metalen heupprothese gekregen.

Een vriendin van mij die even oud is, is niet opgeroepen. Hoe kan dat?

Patiënten van dezelfde leeftijd kunnen verschillen typen heupprothesen hebben. Niet uw werkelijke leeftijd maar de biologische leeftijd is daarbij bepalend. Ook wordt gekeken naar de hardheid en het volume van het omliggend bot en de vorm van de kom.

Op internet heb ik in een rapportage gelezen dat in 2006 al bekend is dat er problemen zijn met dit type heup. Waarom is deze prothese dan gebruikt tot 2010?

Slijtage komt ook bij oppervlakken van alle andere materialen voor. Heupprothesen worden al sinds lange tijd in Nederland gebruikt. De al langer gebruikte metalen prothesen met normaal formaat kop en kom gaven weinig slijpsel en daardoor weinig klachten. Bij de overgang naar de grotere koppen en kommen is door de internationale beroepsgroep niet meteen de conclusie getrokken dat dit type meer problemen kan veroorzaken. Er zijn wereldwijd meer dan een miljoen geplaatst, waarvan 660 in Zwolle. Een belangrijke onderzoeksvraag die de orthopeden graag beantwoord willen zien, is waarom bij dit type vaker zwellingen en pijnklachten ontstaan dan bij reguliere heupprothesen.

Bij het plaatsen van elk type heupprothese kunnen er ongewenste neveneffecten ontstaan. Patiënten die afgelopen jaren met klachten bij de Isala klinieken zijn geweest hebben we naar onze beste weten en kunnen van dat moment behandeld.

Een keramische heup heeft dezelfde kwaliteit. Waarom is er gekozen voor een metalen heup?

Met de kennis van toen is gekozen voor de beste heup. Een keramische heup kan bij grote inspanning barsten of in het dagelijkse gebruik piepgeluiden geven. Een metalen heup leek voor deze groep jonge mensen het meest geschikt.

Gaat een gecementeerde heupprothese net zolang mee als een ongecementeerde heupprothese?

Ja, beide gaan even lang mee. Bij de jongere patiënt kiezen wij voor een ongecementeerde prothese vanwege het sterkere, omgevende bot.

Hoeveel ervaring is er met de heupprothese die nu gebruikt wordt?

Deze heupprothese plaatsen wij al 20 jaar. Er is wereldwijd al ruim een miljoen keer een metaal-metaal heup geplaatst met een grote kop en kom.

Ik heb alle onderzoeken gehad, er is niets gevonden. Toch heb ik nog wel last. Komt dat door de spieren?

Er zijn verschillende redenen waarom een heup met een heupprothese pijn kan gaan doen. Een reactie op het metaal is daar maar één van. Een voorbeeld van een andere reden is dat de prothese los kan gaan zitten, dit is in het begin vaak moeilijk te zien. Ook kunnen klachten optreden van de spieren en pezen rondom de prothese. Soms wordt ook geen duidelijke oorzaak gevonden.

Ik heb beenlengteverschil na de operatie. Hoe komt dit?

Dit is een algemeen probleem. Beenlengteverschil treedt net zo vaak op bij andere typen prothesen. Uiteraard is ons doel de benen even lang te laten zijn. Maar soms moet de hals van het kopje van de prothese wat langer zijn. Dit is nodig voor de stabiliteit, daardoor kan wat beenlengteverschil ontstaan.

Is de problematiek van de metaalheupen bekend binnen de Isala klinieken?

Jazeker, er is een mededeling voor het hele ziekenhuis gedaan. Toch raden wij u aan om bij onderzoeken elders in het ziekenhuis te melden dat u een metalen heupprothese heeft, die de orthopeden extra gaan controleren.

Wat betekent deze problematiek voor reumapatiënten?

Er zijn geen specifieke problemen bij reumapatiënten te verwachten. Deze prothese is overigens niet vaak geplaatst bij reumapatiënten.

Bestaan er ook metalen protheses voor andere ledematen, waarbij dezelfde klachten kunnen ontstaan?

Nee, dat twee metaaloppervlakten over elkaar heen wrijven, komt alleen voor bij de heupprothese. Zwellingen en reactie op metaaldeeltjes zijn wel beschreven bij knieprothesen (ook al is daar geen sprake van wrijving van twee metalen oppervlakten).

Preventie

Kan ik zelf voorkomen dat ik klachten door de metaalprothese krijg? Zijn er beperkingen, wat ik wel of niet kan doen?

Er zijn geen specifieke leefregels voor mensen met metaalprothesen. In het algemeen geldt dat elke dynamische belasting meer slijtage van een heupprothese geeft. Ons advies: blijf zo bewegen als u gewend was te doen, zolang u daarbij geen klachten ondervindt.

Tijdspad

Vanuit het buitenland waren er al eerder gegevens/berichten over de metaalheup.

De Isala klinieken waren al vroeg begonnen met een intern onderzoek. In Nederland waren nog geen andere onderzoeken. Zodra uit het nu lopende onderzoek meer bekend is, wordt u op de hoogte gesteld.

Waarom heeft u nog metaalheupen geplaatst tussen april, het moment dat de Britten hun gegevens bekend maakten, en juli, waarin u de laatste heup plaatste?

We wilden eerst weten of onze specifieke metaalheupen ook extra klachten gaven. In juli besloten we te stoppen op basis van de eerste resultaten uit ons onderzoek. Met de kennis van nu zouden wij eerder gestopt zijn. Isala is overigens als eerste ziekenhuis gestopt.

Van de 660 patiënten zijn 120 al opgeroepen. Wanneer wordt gestart met het oproepen van de andere 540?

We zijn al gestart en de capaciteit wordt uitgebreid. We verwachten dat iedereen binnen 2 tot 3 weken een uitnodiging ontvangen heeft. Patiënten die het langst geleden zijn geopereerd roepen we het eerst op. Ervaart u veel klachten, stuurt u ons dan een mailbericht. Wij zullen u dan eerder inplannen.

Roepen andere ziekenhuizen ook hun patiënten terug?

Dit begint mondjesmaat te komen.

Wetenschappelijk onderzoek

Welke factoren maken dat er problemen zijn met de metaalheup?

Er is zeer waarschijnlijk sprake van een vertraagde overgevoeligheidsreactie. Die verschilt per persoon. Er kan een flinke zwelling zijn zonder klachten. De ontwikkeling van de klachten is niet goed te voorspellen.

Worden uitgethaalde heup onderzocht?

Onderzoeksinstituut TNO onderzoekt de uitgethaalde heup.

Er zijn verschillende merken genoemd. Firma DePuy staat in de krant. Zijn er verschillen?

Onderling is er verschil in kwaliteit. Het ene merk is waarschijnlijk beter dan het andere. Er zijn 20 merken.

Prothesen van de firma DePuy zijn onderzocht op de extra klachten. Wij werken met de firma Biomet (een prothese uit het duurdere segment) en zijn zelf de extra klachten gaan onderzoeken. Alle andere 18 merken zouden ook problemen kunnen geven maar dit is nog niet onderzocht.

U geeft aan zelf nog zoekende te zijn, maar het is een wereldwijd probleem. Hoe is het gewaarborgd dat alle informatie verzameld wordt?

De orthopeden zullen zich inzetten om hun onderzoeksgegevens aan andere orthopeden bekend te maken. Ook worden alle heupprothese geregistreerd. Als landelijk en wereldwijd meer onderzoek wordt gedaan en meer gegevens bekend worden gemaakt (ook van andere merken), vinden vaak studies plaats die gegevens bundelen. Dan kun je iets over de hele groep zeggen.

Isala doet aan marktwerking, is er kwaliteitsverschil in heupen? Waarom wordt er geen titanium gebruikt?

De metaalheup die wij gebruiken is uit het hogere segment. Hier hadden wij goede verwachtingen van. Titanium is ongeschikt als contactoppervlak tussen kop en kom. Het wordt wel gebruikt voor bijvoorbeeld de steel van de prothese.

Wie is verantwoordelijk?

De orthopeden in Zwolle zijn in medisch opzicht verantwoordelijk voor alle patiënten die zij in behandeling hebben.

Bloedonderzoek

Kun je aan het bloed zien of er metaaldeeltjes aanwezig zijn?

Ja. Wij kunnen in het laboratorium metaalionen in het bloed laten meten.

Kan het kwaad voor mijn lichaam als er kobalt en chroom in het bloed is opgelost?

Bij lage concentraties zijn geen negatieve effecten vastgesteld. Bij hoge concentraties is dat onduidelijk. Tot nog toe zijn daarvan geen duidelijke problemen beschreven. Bij de 120 onderzochte patiënten troffen de orthopeden wisselende hoeveelheden in het bloed aan. Het merendeel van deze patiënten had echter lage concentraties van opgelost kobalt en chroom in het bloed.

Kan kobalt of chroom kanker veroorzaken?

Dit verband is nog nooit aangetoond.

Op welke termijn krijg ik uitslag van het kobalt-chroombloedonderzoek?

Bepaling hiervan vond steeds in een laboratorium in Hengelo plaats en duurde ongeveer vier weken. Inmiddels hebben we de mogelijkheid om het bloed bij het laboratorium van de Isala klinieken te laten onderzoeken. Hierdoor kunnen we de wachttijd terugbrengen tot ongeveer een week.

Is bloedonderzoek vaker nodig?

We zullen het bloedonderzoek in principe een aantal keer herhalen.

De focus ligt nu op de heupprothese. Wanneer wordt verder onderzoek gedaan naar de effecten van opgelost metaal in de bloedbaan?

De orthopeden zetten zich in, de gegevens die uit het onderzoek voortkomen nader te bestuderen; ook de effecten van kobalt en chroom in het bloed krijgen onze aandacht. Dat zal in samenspraak gaan met andere specialisten.

Ik heb extreme bloedneuzen gehad, kan dit komen door metaal in het bloed?

Dat is onwaarschijnlijk.

Kan het kobalt-chroomonderzoek gecombineerd worden met het prikken in verband met diabetes mellitus?

Ja, dat kan gecombineerd worden. Aanrader hierbij is, dat u het zelf aangeeft op het moment dat uw arts u doorverwijst voor het laten prikken van bloed.

Mag ik nog bloed doneren met deze heupprothese?

In principe wel. Maar er mag waarschijnlijk geen bloed meer gegeven worden als bij u donorbot is gebruikt tijdens de operatie of als u een bloedtransfusie heeft gehad. Het advies is om dit na te vragen bij de bloedbank voordat u bloed geeft.

Locatie

Worden alle heroperaties in Zwolle uitgevoerd of kan dit ook in een ander ziekenhuis?

De heroperatie kan prima in Zwolle plaatsvinden. In de Isala klinieken is veel ervaring. Uiteraard beslist een patiënt zelf waar hij geopereerd wil worden.

Kunnen de afspraken voor de controle ook in polikliniek Kampen of polikliniek Heerde plaatsvinden?

Op dit moment kan dat nog niet, maar dit we bekijken wat we hieraan kunnen doen.

Financiën

Waar worden de kosten gedeclareerd?

De Isala klinieken zijn nog in overleg met zorgverzekeraar en de leverancier. De Isala klinieken zijn uw aanspreekpunt.

Wat is de opstelling van de firma Biomet? Wordt de firma aansprakelijk gesteld?

De firma is vanaf het begin door ons geïnformeerd, vanaf het moment dat wij de eerste 120 patiënten zijn gaan onderzoeken. Zij zijn op de hoogte van het vervolgonderzoek. We zijn in gesprek hoe een en ander afgewikkeld moet gaan worden.

Ik heb met betrekking tot de vergoeding contact gehad met de zorgverzekeraar, die geeft aan dat niets wordt vergoed.

De Isala klinieken hebben met betrokken patiënten afgesproken dat alle medische kosten worden vergoed, ook het daarmee samenhangende eigen risico. Wat betreft andere vormen van schade zijn we nog in gesprek. U kunt uw beroep op schadevergoeding indienen bij onze klachtenfunctionaris. Wij nemen alle individuele aanvragen zorgvuldig in behandeling.

Wat betreft schadevergoeding: wordt dagloon ook vergoed? En gederfde inkomsten door invaliditeit?

Dit wordt individueel bekeken.

Wanneer er geen vertrouwen meer is in het ziekenhuis en men wil een second opinion, wordt dit dan vergoed?

Deze kosten kunt u indienen, die worden dan individueel beoordeeld.

Hoe lang neemt het ziekenhuis financiële verantwoordelijkheid voor deze problematiek?

In de wet is geregeld dat dat 10 jaar is. Daar houden wij ons aan.

Belangenvereniging

Bestaat er patiëntenvereniging?

Zover wij weten niet meer, de patiëntenvereniging orthopedie is drie jaar geleden opgeheven.

Patiëntcommunicatie

Hoe weet ik welk type heupprothese ik heb?

Wij hebben geregistreerd welk type heupprothese de patiënt heeft gekregen. Sommige ziekenhuizen geven daarvoor een heupspaspoort uit. Iedere patiënt informeren wij over het type heupprothese dat hij krijgt. De orthopeden hebben zich voorgenomen dat vanaf heden iedere patiënt op papier genoteerd krijgt welk type prothese hij heeft. Mocht u niet weten welk type heupprothese u heeft en wilt dat wel weten, neem dan contact met ons op, dan kijken we het voor u na.

De voorlichting voor de operatie was bij mij niet goed. Ik zou een kunststof heupprothese krijgen, maar het werd een metalen. Ik ben dus niet goed geïnformeerd.

Dit is geen juiste gang van zaken. U moet van tevoren verteld worden welk type heupprothese u krijgt. Het kan overigens voorkomen, dat een orthopeed tijdens de operatie beslist een ander type heupprothese te plaatsen, omdat de situatie toch anders blijkt te zijn of anders verloopt dan van tevoren gedacht.

Overig

Ik heb een metalen heupprothese. Bij de scanapparaten rinkelen alle alarmbellen.

Dat komt inderdaad voor. Als het goed is gaan de nieuwe scanapparaten niet af, maar oudere types wel.